

Versie 1a

Maatschappelijke meerwaarde aandeelhouderschap Twence

Inleiding

De Twentse gemeenten staan voor ambitieuze klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen, voor een deel voortkomend uit het Kyotoverdrag maar ook afgeleid van Europese en nationale doelstellingen. Hoewel het spectrum van duurzaamheid veel breder is, bieden met name afvalverwerking en energieopwekking goede mogelijkheden om substantiële resultaten te boeken. Met het aandeelhouderschap van Twence hebben de gemeenten een belangrijk instrument in handen om hun duurzaamheidsdoelstellingen te verwezenlijken.

Dit inzicht was in oktober 2008 ook een belangrijk motief voor de meerderheid van de Twentse gemeenten om Twence B.V. niet te verkopen, maar om aandeelhouder van dit bedrijf te blijven. Doorslaggevend was dat het bedrijf actief is op het terrein van duurzaamheid en dat het hiermee een belangrijke bijdrage kan leveren aan de gemeentelijke en regionale duurzaamheidsagenda's.

In oktober 2009 heeft de Regioraad van de Regio Twente het 'Strategisch plan herziening aandeelhouderschap Twence' vastgesteld waarin verder richting is gegeven aan de toekomstige rol van Twence. Belangrijke uitgangspunten daarbij waren:

1. Twence is primair een nutsbedrijf voor afval en energie. Duurzaamheidsdoelstellingen worden beschouwd als een afgeleide daarvan.
2. Twence kan een rol vervullen in de verwezenlijking van de zware taakstellingen van gemeenten op het gebied van afval- en klimaatbeleid.
3. De door Twence opgewekte duurzame energie wordt naar rato van de aangeleverde hoeveelheden restafval, gft en overige biomassaströmen toegerekend aan de gemeentelijke taakstelling voor duurzame energie (waaronder CO₂ reductie).
4. Bevordert wordt dat de duurzame energie wordt geleverd aan gemeenten ten behoeve van de gemeentelijke energiebehoefte. Ook energielevering aan particulieren moet worden onderzocht.
5. Twence kan ondersteuning (expertise, projectmanagement, subsidietraject) bieden aan gemeenten bij het streven naar klimaatneutraliteit.
6. Twence kan een rol vervullen als regionaal (secundair) grondstoffenbedrijf.
7. De Algemene vergadering van Aandeelhouders van Twence stelt periodiek een strategisch meerjaren-beleidsplan vast.

In de vergadering van 14 oktober 2009 heeft de Regioraad tevens besloten dat de gemeenten de volgende aanbevelingen uitwerken in plannen van aanpak. Daarbij kan een beroep op Twence worden gedaan:

8. Vanwege de zwaarte van de klimaattaakstellingen en de grote impact op het gemeentelijk beleid (grote ruimtelijke ingrepen) komen tot een nauwere samenwerking op dit punt tussen de Twentse gemeenten.
9. De ontwikkeling van een regionale agenda op gebied van duurzaamheid.
10. De opname van duurzaamheid in de Agenda van Twente en de Twentse innovatieroute
11. Samenwerking zoeken met innovatieve Twentse bedrijven voor duurzaamheidsmaatregelen
12. Gezamenlijke profilering op het gebied van duurzaamheid, bijvoorbeeld "Twente green and clean".

Kernkwaliteit

De kern van de kwaliteit van Twence zit in een duurzame inzet van 'afval' dat wordt gerecycled, omgezet naar secundaire grondstoffen of waarmee energie wordt geproduceerd. Het bedrijf is gespecialiseerd in deze onderwerpen en kan aan de verdere ontwikkeling hiervan een belangrijke bijdrage leveren. Dit kan vanuit de dienstverlening op Boeldershoek, maar ook als partner, adviseur of meedenker in gemeentelijke projecten. Het is voor de gemeenten ook de uitdaging hoe zij, als aandeelhouder, zo goed mogelijk profijt kunnen hebben van het bedrijf waarvan zij mede-eigenaar zijn.

Historische ontwikkeling

Al vanaf 1970 is afvalverwerking een constante factor in de samenwerking tussen de Twentse gemeenten, aanvankelijk in de publieke sfeer, maar vanaf 1995 met de oprichting van AviTwente B.V. ook in de vorm van een overheidsgedomineerde private onderneming. Vanaf 2001 is de afvalverwerking samengebracht in Twence B.V. met de Regio Twente, als vertegenwoordiger van de Twentse gemeenten, als belangrijkste aandeelhouder.

In die 40 jaar heeft de afvalverwerking in Twente zich ontwikkeld van het gecontroleerd storten van afval tot een technologisch hoogwaardig bedrijf dat in staat is afval efficiënt om te zetten in grondstoffen en duurzame energie. Zo is de afvalenergiecentrale op Boeldershoek niet alleen in staat een groot deel van de huishoudens in Twente van elektriciteit te voorzien, maar ook van energie in de vorm van warmte.

Duurzaamheidsinitiatieven vanaf oktober 2008

Twence heeft zich, vanuit het besef een nutsfunctie te vervullen, de afgelopen jaren steeds meer gericht op de ketenintegratie in het streven de afvalwerking verder te verbeteren. Dit vanuit het leidende principe dat het gemeentelijk afval in de vorm van energie en secundaire grondstof terugkomt bij de gemeenten c.q. burgers .

Dit heeft ondermeer geleid tot de volgende projecten:

- warmteleiding naar Essent Marssteden;
- stoomleiding naar AkzoNobel;
- Membraanwaterzuiveringsinstallatie om te komen tot een gesloten waterhuishouding;
- vergistingsinstallatie als 'energiewinnend voorportaal' van de composteringsinstallatie.

Duurzaamheidseffect

Mede dankzij deze projecten bespaart Twence in 2011 met zijn installaties 150.000.000 m³ aardgas en realiseert een jaarlijkse CO₂ reductie van 269.000 ton.

Als eigenaar krijgen de aandeelhoudende gemeenten de 'credits' indien het gaat om het bereikte milieuvoordeel (terugvertaling naar gemeentelijk niveau).¹

Nuttige toepassing door scheiding en sortering

Voor de goede orde wordt vermeld dat Twence de voorkeursvolgorde uit het LAP, resp. de z.g. "Ladder van Lansink" (mits met verstand toegepast), onderschrijft als leidend principe voor de afvalinzameling en verwerking.

Naast de door de gemeenten te initiëren en organiseren gescheiden inzameling van verschillende afvalstromen, zoals GFT, glas en papier realiseert Twence nog het volgende:

1. Afvalscheiding in onze sorteerinstallatie, die vooral z.g. Bouw- en sloopafval, Grof huishoudelijk afval en droog bedrijfsafval kan verwerken. Uitgesorteerd en nuttig verwerkt worden: hout, puin, metalen, kunststoffen etc. De restfractie wordt nuttig toegepast middels verbranding in onze afvalenergiecentrale.
2. Nascheiding: Verbetering van de slakkenopwerkingsinstallatie waardoor een aanzienlijk groter deel van de metalen (ferro en non ferro) uit de bodemassen van de verbrandingsinstallaties worden teruggewonnen
3. Door de bodemassen te bewerken kunnen deze als gewone bouwstof (bijvoorbeeld het product FORZ) worden toegepast in de wegebouw, ondermeer als fundatiemateriaal.

¹ In de uitgave "Twence: een ongekende bron van energie" wordt uitgebreid ingegaan hoe Twence duurzame elektriciteit en warmte uit afval en biomassa produceert. Deze uitgave is bij Twence (info@twence.nl) gratis op te vragen.

De aandeelhoudende gemeenten kunnen door gebruik te maken van deze secundaire bouwstoffen, die geproduceerd zijn uit hun 'eigen' afval besparen op het gebruik van primaire grondstoffen.

Ambities en voorgenomen initiatieven

- Bio-energiepark, dat de mogelijkheid biedt om nieuwe technieken op een industriële schaal te testen. Hierin werkt Twence samen met hogeschool Saxion en universiteit Twente om de innovatieve kracht van Twente op het terrein van bio-energie te versterken. Onderdeel van het bio-energie park kan een nog te stichten kenniscentrum voor duurzaamheid zijn waarin kennisinstellingen, overheid en bedrijven samenwerken. Het Bio-energiepark kan een belangrijke bijdrage leveren aan de innovatieve kracht en positie van Twente op het terrein van bio-energie.
- Mogelijkheid onderzoeken CO₂ uit rookgassen te winnen en productie van bicarbonaat (CO₂ besparing en reductie van de inzet grondstoffen voor rookgasreiniging verbrandingsinstallaties).
- Mogelijkheden onderzoeken voor het inzetten van bodemwarmte (geothermie), zowel centraal bij Twence als decentraal in gemeentelijke projecten.
- Pilot, samen met AkzoNobel, voor stabilisatie zoutcavernes, waarbij vliegassen e.d. in geïmmobiliseerde vorm als bouwstof worden ingezet voor het stabiliseren van zoutcavernes.
- Benutten oude stort 't Rikkerink voor productie van duurzame energie.

Samenwerking

De weg naar duurzaamheid is niet makkelijk, ook al is er een veelheid en diversiteit van initiatieven van derden, groot en klein, privaat en publiek. Vaak kost de financiering de nodige hoofdbreken, ondermeer door gebrek aan continuïteit van subsidieregelingen van de rijksoverheid. Daarnaast vormen locatiekeuze, planologische procedures en vergunningtrajecten complicerende factoren. Dat maakt het voor gemeenten - maar ook voor de provincie - moeilijk een keuze voor projecten te maken en die feitelijk te realiseren. Suboptimalisatie kan hiervan het gevolg zijn.

Twence wil, door het beschikbaar stellen van zijn kennis en ervaring op het terrein van duurzame energie, afvalverwerking en biomassa, gemeenten inzicht te geven in deze materie en zo een bijdrage te leveren aan het selecteren van kansrijke projecten. Daarbij kan het bedrijf ook een bemiddelende rol spelen bij het tot stand brengen van netwerken binnen de regio. Op deze wijze kan door, bijvoorbeeld, een netwerk van mestvergistingsinstallaties een koppeling tot stand worden gebracht tussen het platteland als leverancier en producent van duurzame energie en de stedelijke gebieden als grootverbruiker van energie. Een dergelijk project helpt de steden bij het realiseren van hun klimaatdoelen, draagt bij aan de ontwikkeling van een vitaal platteland en biedt mogelijkheden om de problematiek van het regionale mestoverschot te beperken.

Uitgangspunten van Twence bij de ondersteuning van het duurzaamheidsinitiatieven zijn:

- Samenwerking met gemeenten en publiek/maatschappelijke organisaties, waardoor de slaagkans van projecten wordt vergroot;
- Bundeling van kennis en ervaring rond duurzame energievoorziening;
- Optimaal gebruik van maatschappelijke middelen en in de regio beschikbare bronnen voor duurzame energie, met name t.a.v. biomassa;
- Integreren van de ontwikkeling van de duurzame energie in de plattelandsontwikkeling en stedelijke vernieuwing.

Gemeenten

Gemeenten hebben soms, vanwege bijzondere expertise, derde partijen nodig voor de realisatie van concrete gemeentelijke projecten. Twence kan een zinvolle bijdrage leveren aan projecten op het terrein van duurzame energie door het delen van kennis en faciliteren van middelen. Op dit moment werkt het bedrijf op het gebied van duurzaamheid al samen met diverse (publieke) organisaties, waaronder enkele gemeenten (o.m. Rijssen-Holt en Dinkelland), Cogas en het waterschap Regge & Dinkel.

Daarnaast hebben diverse gemeenten Twence gevraagd deel te nemen aan (brainstorm) sessies over duurzaamheid waarbij het bedrijf zijn specifieke expertise op dit terrein kan inbrengen. Deze bundeling van kennis en krachten vergroot de slaagkans van de projecten.

Ondersteuning

De ondersteuningsmogelijkheden aan de vormgeving en de realisatie van het duurzaamheidsbeleid gemeentelijke aandeelhouders omvatten ondermeer:

- uitvoeren van duurzaamheids-scans op energiegebied en op basis hiervan advisering t.a.v. haalbare uitvoeringsmaatregelen (thans lopend c.q. in voorbereiding bij de gemeenten: Dinkelland, Hof van Twente, Borne en Wierden). Ook andere aandeelhoudende gemeenten kunnen hiervan gebruik maken.;
- onderzoeken van kansen voor projecten;
- adviseren inzake haalbaarheid en effectiviteit van initiatieven van derden;
- vorming van en participatie in lokale ketensamenwerking;
- realisatie van decentrale projecten.

Partner

- Uitvoering van de implementatie van projecten die worden opgezet op basis van de duurzaamheids-scans
- Project inzet biomassa vanuit Wierden in Biomassa Elektriciteitscentrale van Twence.
- Onderzoek naar mogelijke participatie in energiebedrijf Dinkelborgh, resp. Mijande wonen.
- Onderzoek haalbaarheid houtverbranding voor warmte o.a. zwembad Holten – Rijssen.
- Winning biogas bij waterzuiveringsinstallatie Waterschap Regge en Dinkel te Hengelo.
- Ontwikkeling Biogasnetwerk Twente in samenwerking met Cogas voor aansluiting van decentrale vergistingsinstallaties.

In relatie tot de gemeenten kan de versterking inzet van producten Twence bij aandeelhouders worden onderzocht:

- Levering elektriciteit aan gemeenten, gemeentelijke instellingen en aan gemeenten gelieerde bedrijven.
- Inzet van geïmmobiliseerde bodemassen (FORZ) voor gemeentelijke projecten waarbij funderings-, resp. verstevigingsmateriaal wordt ingezet.

Regionale kracht

Naast ontwikkeling en realisatie van gemeentelijk beleid blijft samenwerking en afstemming in regionaal verband voor een succesvol duurzaamheidsbeleid van groot belang. Dit om versnippering en dubbelures te voorkomen en synergie mogelijk te maken tussen duurzame energievoorziening van gemeenten. Twence is daarom graag bereid tot het bieden van ondersteuning aan regionale samenwerking, niet alleen door het participeren in regionale overlegstructuren, maar ook door deelname in concrete projecten.

Bundeling van kennis, ambities en financieringsmogelijkheden bevordert ook dat met de beperkte middelen een zo goed mogelijk resultaat wordt behaald. De verwachting is dat gemeenten de komende jaren te maken krijgen met bezuinigingen, ondermeer door een lagere bijdrage uit het gemeentefonds. Samenwerking biedt mogelijkheden deze beperking van middelen te compenseren waardoor toch nog het nodige bereikt wordt. De behaalde credits van de bereikte duurzaamheidsdoelstellingen komen dan evenredig ten goede aan de deelnemers in het project.

Innovatieroute Twente

Gestructureerde samenwerking moet leiden tot concrete projecten waarbij innovatie en duurzaamheid de leidende principes zijn.

Eén van de in de Agenda van Twente genoemde ambities is de ontwikkeling van duurzaamheid met behulp van innovatieve technieken.

Door gebruikmaking van de in Twente beschikbare kennis door bundeling van krachten zijn er goede kansen om daadwerkelijk projecten te starten die hieraan invulling kunnen geven. Dit moet leiden tot fysieke/daadwerkelijke realisatie van ondermeer innovatieve installaties voor duurzame energie.

Kenniscentrum

Om de bundeling van kennis en expertise rond duurzaamheid zo goed mogelijk te benutten is het een idee hiervoor een kenniscentrum voor in te richten, mogelijk als onderdeel van het bio-energiepark. Door de directe beschikbaarheid van kennis wint men niet alleen tijd, maar men voorkomt dat voor elk project het wiel opnieuw moet worden uitgevonden. Dit leidt tot kostenbesparingen.

Twente beschikt nu al over een netwerk van partijen die een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan zo'n kenniscentrum zoals Saxion, Universiteit Twente, waterschap, Twente Milieu, Twence en Cogas. De bijdrage van Twence aan het kenniscentrum zou vooral liggen op het terrein van afvalverwerking, gecombineerd met het opwekken van duurzame energie.

Ook het te ontwikkelen bio energiepark kan een rol spelen in dit kenniscentrum. Dit kenniscentrum kan zelfs van bovenregionale betekenis zijn en versterkt daarmee het imago van Twente als innovatieve regio.

Financiële aspecten

Twence heeft vanaf zijn oprichting bewezen een financieel gezonde onderneming te zijn. Ondanks de majeure investeringen in projecten gericht op de terugwinning van grondstoffen en de productie van duurzame energie heeft het bedrijf goede tot uitstekende resultaten laten zien. In de periode vanaf de oprichting tot en met het afgelopen jaar is, opgeteld, een nettoresultaat geboekt van ruim € 43 miljoen. In totaal meer dan € 47 miljoen aan de aandeelhouders uitgekeerd waarvan circa € 37 miljoen gedurende de laatste 5 jaren.

Samenvatting

Als aandeelhouder van Twence beschikken de gemeenten over een belangrijk instrument voor het behalen van hun duurzaamheidsdoelstellingen. Via het aandeelhouderschap zijn zij in staat invloed uit te oefenen op de strategische ontwikkeling van de onderneming.

Voor de kerntaak van de overheid om huishoudelijk afval op een milieuhygiënische manier te verwerken (volksgezondheid) biedt het aandeelhouderschap optimale mogelijkheden sturing te geven aan de totale keten van afvalbeheer.

Daarnaast zijn de gemeenten verzekerd van een hoog energetisch rendement door warmtelevering en elektriciteitsopwekking, wat zich terug vertaalt in credits voor behaalde duurzaamheidsdoelstellingen.

Het terugwinnen van secundaire grondstoffen (in de scheidingsinstallatie) en de nascheiding (ferro's en non ferro's zowel uit bodemassen als in de compostering) bieden de gemeenten de mogelijkheid zonder extra inspanning te voldoen aan de eisen voor verdergaande scheiding van afval.

Bij verwerking van afval bij Twence zijn de gemeenten verzekerd dat de emissies beter (lager) zijn dan op grond van Europese en Nederlandse richtlijnen is vereist en dat men op dit punt voldoet aan de eisen van een duurzame overheid.

Bij het ontwikkelen van nieuwe initiatieven kunnen de gemeenten rekenen op de inzet van kennis van Twence op terrein van duurzaamheidsinitiatieven. Dit stelt de gemeenten in staat mede richting geven aan innovatie op terrein van duurzaamheid.

Als aandeelhouder hebben de gemeenten niet alleen zeggenschap over de tarieven maar zij kunnen ook rekenen op een langjarige zekerheid voor duurzame verwerking.